

~Законодавство з протидії сімейному насильству: проблеми та шляхи удосконалення~

Дроздова І.В., доцент кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Протидія насильству в сім'ї визначається сьогодні світовим співтовариством як один із основних напрямів суспільного розвитку. Такого статусу проблема здобула ще 20 грудня 1993 року, з моменту прийняття Генеральною Асамблеєю ООН Декларації про викоринення насильства щодо жінок, яка стала черговим етапом розвитку міжнародного законодавства щодо захисту прав людини. Про увагу світової спільноти до пошуку шляхів вирішення проблеми протидії домашньому насильству свідчать результати щорічного з 1999 року проведення Всесвітньої акції «16 днів протидії гендерному насильству». Уряди країн світу приймають закони, розробляють державні програми, запроваджують спеціальні заходи попередження насильства в сім'ї, однак правоохоронна статистика вчинення правопорушень у сфері насильства в сім'ї свідчить про недосконалість чинного організаційно-правового механізму протидії цьому ганебному для будь-якого цивілізованого суспільства явища. За даними офіційної статистики МВС, протягом 2014 року потерпілими від злочинів, пов'язаних з насильством у сім'ї, визнано 943 особи.

30-40 % усіх викликів міліції в день пов'язані із побутовим насильством. За висновками експертів, саме серед родичів відбувається біля 40 % усіх зареєстрованих вбивств, при чому, на одно вбивство чоловіка дружиною припадає сім вбивств дружин чоловіками. 35 % жінок, яких «швидка допомога» доставляє в лікарню, перебувають там із-за отримання тілесних ушкоджень, пов'язаних зі

знуцаннями в сім'ї. 25-40% жінкам, які страждають від сімейного насильства, було заподіяно тілесних ушкоджень під час їх вагітності. 50% усіх бездомних жінок і дітей пішли жити на вулицю, рятуючись саме від насильства в сім'ї. Домашнє насильство можуть викликати безліч причин, однак соціальною умовою його вчинення завжди є нерівність становища жінок у суспільстві. Отже, проблему протидії насильству в сім'ї слід розглядати в контексті протидії гендерному насильству, вирішення якої потребує, в першу чергу, вдосконалення законодавчого механізму самої протидії.

Проблему захисту прав жінки як жертв домашнього насильства, а також вдосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері досліджували науковці різних галузей науки. Йдеться зокрема про праці О.М.Бандурки, Ю.П.Битяка, І.П.Голосніченка, В.М.Кампо, О.В.Ковальової, Д.О.Коломойця, В.К.Колпакова, А.Т.Комзюка, О.В.Негодченка, В.І.Олефіра, Ю.О.Павленка, В.М.Плішкіна, О.М.Рудневої та ін. Шляхами вирішення проблеми науковці вбачають забезпечення правового захисту жертв насильства, посилення відповідальності за насильство в сім'ї як тяжкий злочин проти особи і суспільства, прийняття державних програм, спрямованих на подолання гендерного насильства, його причин і наслідків.

Україна, в статусі незалежної правової та демократичної держави, визнала насильство в сім'ї однією з найважливіших соціальних проблем, що потребують невідкладного вирішення та нормативно-правового забезпечення. Держава ратифікувала міжнародні правові документи, що регламентують протидію домашньому насильству: Загальну декларацію прав людини (від 10.12.1948 р.); Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (від 16.12.1966 р.); Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (16.12.1966 р.); Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (від 18.12.1979 р.); Конвенцію проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

гідність, видів поведження і покарання (від 10.12.1984 р.); Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р.). Оскільки Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. кваліфікує торгівлю людьми як порушення прав людини й посягання на гідність та цілісність людської особистості, підтверджує необхідність підвищення рівня захисту всіх жертв торгівлі людьми, інтегруючи у свої положення принцип гендерної рівності, проблему домашнього насильства слід розглядати також і в контексті протидії торгівлі людьми. Наступним кроком у розвитку вітчизняного законодавства стало прийняття низки законів, які сьогодні регламентують сферу протидії сімейному насильству/торгівлі людьми, а також урядових, міжвідомчих, відомчих нормативно-правових актів, які становлять організаційно-правовий механізм протидії ганебним соціальним явищам нашого суспільства:

Зокрема, Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI «Про протидію торгівлі людьми» визначив організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам. Закон України від 15.11.2001 № 2789-III «Про попередження насильства в сім'ї» визначив правові та організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї. Прийняття законодавчих актів суттєво наблизило українське законодавство до кращих міжнародних стандартів в цій сфері.

Однак, національне законодавство потребує

удосконалення в частині встановлення статусу жертви насильства в сім'ї за аналогією зі статусом особи, яка постраждала від торгівлі людьми, який встановлюється на строк до двох років, завдяки чому постраждала особа має право на забезпечення особистої безпеки, поваги, а також на безоплатне одержання медичної, психологічної, соціальної, правової та іншої необхідної допомоги; тимчасового розміщення у соціальних закладах; відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли; одноразової матеріальної допомоги; допомоги у працевлаштуванні, реалізації права на освіту та професійну підготовку тощо.

~Проблемні аспекти визначення статусу потерпілого в справах про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї~

Іщенко Ю.В., професор кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ кандидат юридичних наук, доцент

Як визначає Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» насильство в сім'ї будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. З метою захисту інтересів осіб, які постраждали від такого насильства, Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), встановлено адміністративну відповідальність у статті 173-2.

Вчинення насильства в сім'ї, тобто умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних